

Alby kyrka

© Stockholms stift
Stockholm 2008
www.svenskakyrkan.se/stockholmsstift
info.stockholmsstift@svenskakyrkan.se

Alby kyrka

Sundbybergs församling, Solna kontrakt, Stockholms stift

Kv Ringaren 9, Gjuteribacken 11, Sundbybergs socken och stad, Stockholms län, Uppland

Alby kyrka byggdes efter ritningar av Frans Lindskog och invigdes den 3 juli 1892 på initiativ av Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen. Lindskog (1843–1910) har även ritat Betlehemskyrkan från 1904 i Sundbyberg. Kyrkans fasader dekorerades med **nyrenässansens** formspråk, till skillnad från Svenska kyrkans arkitektur som vid denna tid oftast förknippades med **nygotiken**. 1913 byggdes en sakristia till bakom altärväggen, samt en kyrksal. Sedan kyrkan uppfördes har fasaderna förenklats, framförallt västfasaden, som tidigare var rikt dekorerad. 1944 tillkom den nuvarande takryttaren och ersatte det tidigare rikt utsmyckade gavelkrönet.

Alby kyrka är skyddad enligt 4 kapitlet lagen om kulturminnen.

HISTORIK

Under 1800-talets slut ägdes Alby gård av hovrättsnotarien Carl Abraham Humble. När järnvägen byggdes i området, började Humble exploatera sina ägor, i likhet med A P Löfström, som låtit bebygga Sundbyberg. En exploateringsplan upprättades 1878. I Lilla Alby var tomterna små, och utbyggnaden gick långsammare än i Sundbyberg.

Avståndet till församlingskyrkorna i Solna och Bromma var långt, och då godsägaren Humble var aktiv inom Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen, lät han år 1878 uppföra ett enkelt kapell i Lilla Alby. Verksamheten präglades

av den lågkyrkliga väckelsen och kapellet uppläts även för missionsförsamlingen, som kallade kyrkan Immanuelskapellet. På sikt lämnade dock missionsförsamlingen kapellet och byggde en egen lokal, numera Alby kyrka.

1904 lät missionsförsamlingen bygga en ny kyrka inne i Sundbyberg varpå det gamla kapellet stod tomt. 1913 förvärvades det f d missionskapellet i Alby av ett antal personer, som gemensamt kallade sig Lilla Alby kapellstiftelse. Deras tanke var att kapellet skulle kunna användas som stadsdelskyrka inom Solna församling. 1934 överlät kapellstiftelsen kapellet liksom prästgården till Solna församling. I samband med församlingsregleringen mellan Solna och Sundbyberg 1949, fördes Alby kyrka över till Sundbybergs pastorat.

Alby kyrka är i dag en stadsdelskyrka med regelbundna gudstjänster och förrättningar. Under sommaren hålls här även friluftsgudstjänster.

BESKRIVNING

Omgivningen

Lilla Alby utgör idag en stadsdel inom Sundbybergs kommun. Kommunen är bebyggelsemässigt sammanväxt med huvudstaden och utgör en del av Storstockholm.

Den kuperade stadsdelen ligger söder om järnvägen och man kan ännu förstå kopplingen mellan järnvägens framdragande och stadsde-

lens tillkomst. Inte minst understryks förhållandet genom kyrkans placering, som bildar en fond i slutet av den väg som leder upp från stationen. Kyrkobyggnaden ligger omgiven av flerfamiljsbostäder.

Kyrkomiljön

In till kyrkotomten, som omramas av häckar leder två järngrindar mot väster. På kyrkotomtens sydöstra del stod tidigare prästgården. Tomten är beväxt med flera äldre äppelträd, och under senare tid har här en trädgård anlagts med rabatter och växthus. En redskapsbod uppfördes 2000.

Kyrkobyggnaden

Kyrkan ligger i öst-västlig riktning. Exteriört kan kyrkan uppfattas som en korskyrka med de utstående gavelpartierna för de rum som tidigare inrymde vaktmästarbostad, numera **sakristia** och toalett. Själva kyrkorummet är uppfört som en **salkyrka** med rakt avslutad altarvägg. Kyrkans östra del med samlingsal har tillkommit sekundärt. Här fanns även **sakristian** innan den inreddes vid entrén i väster.

Exteriör från norr.

Kyrkan från öster och del av kyrkotomten.

Exteriör

Kyrkan har en stomme av tegel med vitputsade fasader. Av den ursprungligen rika nyrenässansdekoren återstår endast de släta fasadbanden. De rundbågiga fönstren med grönmålade snickerier kröns av enkla rustikbågar. Huvudfasaden mot väster markeras som ett kraftigt gavelparti, krönt av en enkel **takryttare**, klädd med träpanel. Klockan göts av KG Bergholtz & Co i Stockholm, 1944. Mittpartiet markeras med ett rundfönster samt den rundbågiga entrén, försedd med dubbeldörrar, klädda med kopparplåt.

Kyrkan täcks av ett **sadeltak**, belagt med falsad plåt. I nordväst finns en entré som leder direkt in till församlingssalen. Den sekundära byggnadskroppen är tydligt avskild från ursprungskyrkan genom separat och lägre tak. Den tillbyggda byggnadskroppen har enkla tvåluftsfönster.

Interiör

Kyrksalen täcks av en öppen och vitmålad takstol, delvis överklädd med masonitskivor. Väggarna är målade i grå kulör och avgränsas nedtill av en bröstpanel i pärlspont.

Alby kyrka, interiör mot koret i öster.

Golvet är belagt med linoleum. **Koret**, som är något inskjutet i en nisch, markeras med en putsad **triumfbåge**. I nischens övre del finns ett stort **lunettfönster** med en glasmålning, som tillkom 1957 av José Samson. Glasmålningen föreställer ”Det himmelska Jerusalem med dess tolv stadsportar, livsträdet och strömmen av livets vatten”. José Samson är en konstnär med anknytning till Sundbyberg som gjort utsmyckningar i flera av kommunens kyrkor, bland annat i Hallonbergen.

Altarringen och predikstolen hör till kyrkorummets äldsta inredning och anskaffades när kapellstiftelsen tog över kyrkan, under 1910-talet. Sannolikt tillkom altaret under samma tid.

Alby kyrka, interiör mot orgelläktaren i väster.

Alby kyrka, interiör med orgeln.

Altarringen, som är uppbyggd med en balustrad, kan dock vara äldre och övertogs i så fall begagnad. Predikstolen i söder dekorerats med enkla ramar. Kyrksalen är inredd med lösa stolar av betsad björk från 1950-talet. På orgelläktaren i väster står orgeln som inköptes från Lettland 2004. Till det gamla orgelverket uppfördes en ny orgelfasad. 2002 försågs kyrkorummet med flera skåp under läktaren.

Inventarier

På altaret står ett guldskimrande kors, som skänktes till kyrkan under 1960-talet. Korset är, liksom glasmålningen, utförd av konstnären

José Samson. Altarreliefen fick kyrkan i samband återinvigningen 1934, då Alby kyrka övergick till Solna församling. Reliefen är modellerad av skulptören Carl Elmgren. Andra inventarier är gipsskulpturen över dörren till kyrksalsdörren. Den är utförd av Carl Fagerberg. Kyrkans dopfunt tillverkades 1936 av hobbysnickaren Eric Klinthammar. Över kyrksalen hänger två monumentala kristallkronor från 1800-talets mitt. Kalk och patén, vinkanna och oblatask härrör från 1920- och 30-talet, medan kyrkans textilier daterar sig till 1900-talets andra hälft.

KULTURHISTORISK KARAKTERISTIK

Sedan Alby kyrka uppfördes 1892, har byggnaden genomgått ett flertal förändringar. Kyrkans ursprungliga nyrenässansdekor har skalats av och idag finns endast fasadernas grundstruktur bevarad. Fasadförenklingen kulminerade under 1940-talet, samtidigt som kyrkan försågs med

en takryttare av trä. Invändigt är det framförallt kyrkans fasta snickerier som den öppna takstolen, dubbeldörrarna, liksom bröstpanelen av pärlspont, som påminner om kyrkans äldre historia. Idag finns inget av den ursprungliga inredningen bevarad från missionskapellets tid. Kyrkans inredning och inventarier har vuxit fram successivt, ofta i samband med ägarbyten. Sammantaget har inte kyrkan någon tydligt enhetlig karaktär.

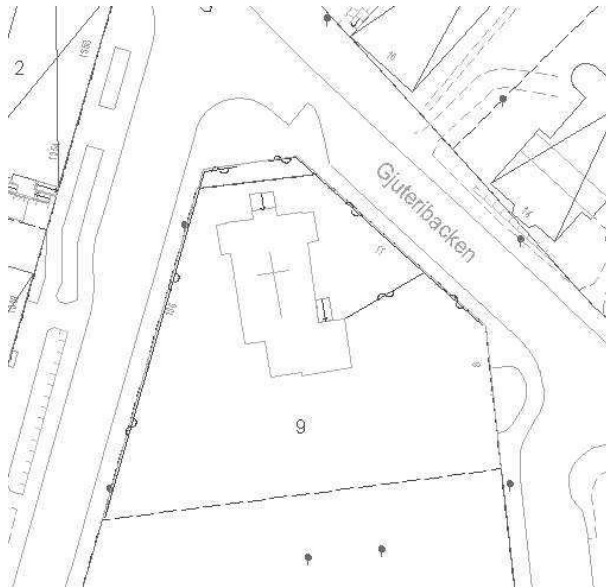
Trots de förändringar kapellet undergått, står byggnaden som symbol för områdets historiska kontinuitet, men även som symbol för en kyrklig närvaro i stadsdelen.

Att särskilt tänka på i förvaltning och användning av kyrkan och kyrkomiljön:

- kyrkan som en del av områdets historiska identitet
- interiörens öppna takstol, bröstpanel av pärlspont och dubbeldörrar.

ORIENTERINGSPLANER

Kyrkoplan saknas.

Situationsplan.

KRONOLOGI

År	Händelse	Källa
1892	Alby kyrka invigs.	Nilsson 2001
1913	Kapellet köps av Lilla Alby kapellstiftelse. Vid denna tid tillkommer predikstolen och altarringen.	dito
1933	Relief av Carl Elmberg.	dito
1934	Stiftelsen överlåter kapellet till Solna församling.	dito
1944	Restaurering efter förslag av Erik Fant. Den ursprungliga takryttaren byts ut mot en ny.	ATA
1957	Glasmålning i det halvcirkelformade fönstret ovanför altaret utförd av José Samson.	Nilsson 2001
1959	Orgel av Åkerman & Lund, Knivsta. 9 stämmor.	dito
1963	Altarkorset, utfört av konstnären José Samson, skänks av Alby syförening.	Alby kyrka.
1999–2000	Fasadrenovering. Handikapptolett och kök iordningställs.	Gullberg, 2005-01-20
2000	Redskapsbod uppförs på kyrktomten. Trädgård anläggs	dito
2002	Ny skåpinredning i kyrkan	dito
2003	Kyrkorummet målas om.	dito
2004	Ny orgel från Lettland. Orgeln från Åkerman & Lund avyttras.	dito

KÄLLFÖRTECKNING

ATA Antikvarisk-topografiska arkivet
Bebyggelseregistret, Riksantikvarieämbetet
SLM Stockholms läns museum, arkivet

Gullberg, Margareta, präst i Alby kyrka. Muntliga uppgifter 2005-01-20

Alby kyrka. Sundbybergs museum 1998

Nilsson, C, *Kyrkguiden*. Vägledning till kyrkorna i Stockholms stift, Stockholm 2001

Ljungström, L, *Duabo och Alby kyrkor*, Katrineholt 1988

Österberg H, *Sundbyberg bygger en kyrka*, Sundbyberg 1981